

List izhaja vsak petek

in velja s poštnino vred in v Gorici domu poslan: za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 sold., za četrt leta 80 sold.— Za ude nar. - polit. društva „GORICA“ je cena določena, kakor za druge naročnike. Posamezni listi se prodajajo po 6 sold. v tiskarni.

GLAS

Naročnina in dopisi

naj se blagovoljno pošiljajo opravištvu v nunskih ulicah v tiskarno Karol Mailing-ovo. Vse pošiljatve naj se frankujejo. Rokopisi se ne vračajo. Oznani se sprejemajo. Plača se za navadno vrstico, če se naznanilo samo enkrat natisne, 8 sold., če dvakrat, 12 sold., če trikrat, 15 soldov.

Avstrijski judje in jugoslovanski junaki.

Afr. Vseh oči se obračajo sedaj na jug. „Alea est jacta“. Slovanom, ki uže čez 400 l. zdihujejo pod turškim jarmom, vsplamtelo je srce, njih roka je zgrabila za morilno orodje, ker mera je polna. Velja enkrat bojovati se za pravo vzorno svobodo do konca, naj uže stane, kar hoče. „Na vojsko in boj!“ — tako se razlega na balkanskem polotoku. Tako se razlega tudi v srcu vsacega pravega Slovana in vsakoga, kedor ima kaj zdravega čuvstva za sveto pravico.

Se ve, da nam ne primanjkuje ljudi, ki kličejo, kakor pravi naša zadnja št., zemljo in nebo na pomoč proti vpornikom. A takim ljudem gre le za cvenk. Denar je njih bog; njemu žrtvujejo vse svoje imetje: pamet in možgane, da se le trebuh dobro počuti. Te baže ljudje so prava božja šiba, ki tare človeštvo in je kuje v spone uboštva in obupanja. To so pogrebci, ki nanašajo dan za dnevom na sveti grob kamenja cele gore, a v grobu počiva staro poštenje. Kedor je imel priložnost študirati le nekoliko obrok zadnjih 30 let, uvidel je, da se je judovstvo čedalje bolj širilo, kakor gobe o deževji; a v onej meri je odklenovalo tudi staremu poštenju. Nekdaj so bili Izraeloviči bolj v stiski in nadlogi. Ni postava, ni občno mnenje ni jim dovoljevalo prosto se gibati v človeški družbi. Glavna črta judovskega značaja se ni kazala v taki bliščobi na njih svitem telesu, nego ostala je globoko pod kožo v zaporu. Od tod jo je spravilo na dan sedanje človekoljubno (?), svobodno (?) gibanje,

in sedaj jo gledamo to črto v obličje in večkrat živo občutimo, kaj zamore judovska nenasiitljiva požrešnost. Prišli smo uže tako daleč, da je vsakedo, ki ni v bratovščini zlatega teleta, v očeh naših judov „lump“ od nog do glave. Cvenk je dan danes sredstvo, s katerim se zamore sleparsko veljaštvo svetu razkazovati. Naj bode kedó še tako duhovit, naj ima še tako plemenito srce, vse to ne premore tega, kar judovski bog. Praznota v glavi, nesramna nagost značaja in spačenost srca, vse to se da pokriti z denarjem. Kolikor kedo plača, toliko velja!

Je-li čudo tedaj, da spušča izraelski mogočni rod toliko časnikarskih bomb, ostudnih laži in nesramnih psov v tabor vpornikov, kar bi jim znalo napraviti neprecenljivo škodo? Vstajniki so sicer duhoviti, imajo plemenito srce, kajti bojujejo se do krvi in smrti za zlato svobodo, za sveto pravico, a po večem so reveži, ljudje, „ki se z roko vsikajo“ (naši judje so pač „feine leute“, katerim lepoglasne fraze in besede posebno dobro diše!), tedaj „lumpi“, naj le mahne po njih Bismarkova železna roka! Edini pogoj je lastni dobiček, na vest se ne gleda, tudi ne, če se pri tem kedó oslepari, da le „švindel“ dobro obrodi. Ni treba nam omeniti, da se pri tem opravi ne odlikujejo le nekrščeni judje, kajti znano je dovolj, da so krščanski pogani veliko slabši, nego njih bratje.

In vendar kriči celi svet po napredku, po svobodi, tako da človeku uže preseda. Misliti je, da bi moral postati vsak, ki po zemlji hodi, noter do najnižjega Hercegovinca „der inferioren Race“ (deutsche Roh-

heit, hoch!) učenjaški doktor napolnjen „mit der deutschen Wissenschaftlichkeit“. Privoščiti bi morali tedaj pod turškim jarmom zdihujočim Slovanom, da bi jim zasijala luč prave omike. Pa morali bi vedeti, da ni mogoča prava omika, kjer ni prave svobode doma! Kako je sé svobodo na jugu, nam nemila preteklost do jasnega spričuje. Morali bi vedeti razširjevalci kulture, da manjka v Turčiji prave podlage za omiko, da sloni prava civilizacija edinoma na krščanstvu. Turčija ne bode nikedar kulturna država. In Slovan, ki v Turčiji živi, ki se mora celemu omikanemu svetu na sramoto polomesecu klanjati, Slovan, ki si hoče sam s pravično silo pot gaziti do boljše prihodnosti, zatiran je od onih ljudi, ki imajo v časih polna usta hvale in slave o vesoljnem napredku, ki pa, kedar vražni mamon svoje mreže raztegne, turškega rajo hrepenečega po zlatej svobodi v brezno večnega robstva pehajo! „Ja Bauer...!“

Kaj je pa naša dolžnost nasproti nesrečnežem, ki so naši bratje? Učimo se najprej od naših nasprotnikov, ki nam dajejo, se ve da, nevedé dovolj lepih nauk. Očitajo nam in onim Jugoslovanom, ki niso direktno zapleteni v vstajo, da znamo le demonstrirati in neko babje sočutje razkazovati. Tako smeši n. pr. „Deutsche Zeitung“ dr. Makaneca in Hrvate sploh, da znajo le govoriti, svetovati in na popirji tirjati, kaj in koliko se ima ubogim vstajnikom pomagati, da se da torej vse reducirati na golo bahanje in golo demonstracijo. Dr. Makanec je neki v hrvaškem saboru predlagal, da naj vstajnikom (?) dovoli 100.000 gld. pomoči, in da naj Hrvatska

LISTEK.

VILENICA.

[Pis. Rafael Skalovič]

(Dalje.)

Šaljiv osemdesetleten starček, ki je uže marsikterega germanskega pa albionskega sina spremljeval v Vilenico, nam je dan za vodnika. Od g. Muhe gremo po cesti proti Sežani v doljno vas, ki se je neki imenovala Lokev ali Lokva, mej tem ko se je gornja vas, cerkev i stari grad zval „Corgnale“ (Kornjal). Ime Lokev je, se vé, čisto slovensko, ali je pa Kornjal morda popačeno od „Gornja“, namreč, vas, ali pa od drugega korena, naj to jezikoslovci preiskujejo. (Morda je dobro i tolmačenje iz „korn - krn“, hrib in „a l“, kar pomenja razteženje, kakor v besedi alée-drevored, kajti nad Lokvo je na severni strani razteženo gorovje polno vršičev, i se tudi imenuje „Veršiči“, ti pa imajo svoja imena: Skolnatič, Stermec, Lesičji hrib, Stari tabor, Široki hrib, Veliki hrib, Šprinčni hrib i tijà proti

Sežani: Sedovnik t. j. siedi, sivi hrib, kar je pa dr. Kandler prestavil v „monte murato“, kakor da bi bil „Zidovnik“. Kraj vasi je lepa g. Kozler-jeva pristava; po leti pride on v Lokev stanovat. Do Vilenice imamo skoraj pol ure hoda, po poti ob desni i levi je mnogo orehov nasajenih. Tu se spominjam slavnega Valvazorja, ki je slišal, da v Lokvi raste čuden oreh, kateri v noči kresovi (sv. Ivana) še le ozeleni, i vendar mu ob istem času kakor drugim orehi dozori, da siravno imajo bolj mehko lupino. Ker je to čital v zgodovini Schönleben-ovi, hotel se je sam prepričati, je li stvar istinita ali ne, ter je prihajal v Lokev na kresov večer ter našel orehovo drevo kakor po zimi mrtvo, pa drugo jutro, pravi, je bilo zeleno. (Ehre des Hrzgth. Krain I. Bd. 26. kapitel) Kakor mi je pravil g. Muha, ste rastli še ne davno dve taki debli orehovi, ki so še le o sv. Ivanu ozeleneli, pa so jih posekali, i zdaj rastejo samo navadni orehi, kajti časi „čudežev“ so davno prešli, bi rekli dandanašnji „učenjaki“, ki vso učenost le iz enostransko pisanih knjig zajemajo. Valvazor je knjige prebiral,

pa še več je sam preiskoval i vse, kar je slišal, ali videl je zapisal. Ravnal se je slavni kranjski zgodovinar po istem pravilu, kakor ga priporoča sloveči Mickievič v tretji knjigi, 7. predavanji svoje zgodovine o literaturi slovanski: „Preden je izpraševal Nemec Niebuhr kmete na Laškem in prekupovalke na trgih v Rimu, kaj znajo o Romulu i Remu, je Potocki (polski zgodovinar) študiral zgodovino Skitov v tatarskih šatorih, ter spoznal, da Tatari i Skiti so istega rodu. Globoko je čutil i mnogokrat ponavljal resnico, da je drugače nemogoče dobro razumeti preteklost, nego z marljivim preiskovanjem sedanjosti. Potocki je spravil učenost iz sobe na prosto, je obiskaval dežele, se pogovarjal s kmeti, opazoval njih šege; iz krajevnih imen je raztolmačeval zgodovino, kar pred njim nijeden historik ni storil. Lelewel pozna zgodovino le iz knjig, „Karamzin-u velja le to, kar je pisano.“ Isto tako bi se dalo reči o mnogih zgodovinskih rodopiscih današnjih, da se preveč le na knjige naslanjajo, a premalo sami preiskujejo.

Kmalu pridemo ven na prosto, kjer se le

ob enem po svoji moči odpošlje potrebnih zdravnikov na jugoslovansko bojišče, da delé ranjencem potrebne pomoči. A vsemu temn se naši nasprotniki, sovražniki slovanstva sploh in sedanjih jugoslovanskih junakov posebej, porugljivo posmehujejo. Kaj je nam tedaj storiti? Je-li nam mogoče, je-li nam dovoljeno, le naše sočutje izraževati? Nikakor! Marveč veže nas sveta dolžnost, da našim sobratom tudi materialno pomagamo, in sicer v naj obilnejšji meri če ne drugače, vsaj vdovam, sirotam, otrokom in starčekom, ki so čez turško mejo k nam ubežali.

Škofu Hais-u se naši nasprotniki krohotajo, ker je podpisal vstajnikom na dobro celih 10 gld. Učimo se iz tega, da položimo na oltar domovine, kolikor je v naši moči, da zabimo nekoliko na osebne potrebe, ki niso vselej potrebne. Pomagajmo prej ko mogoče, saj, kedor brž da, dvakrat da.

Uvažajmo dejanski nauk našega nebeškega zveličarja, ki nam veli ljubiti svojega bližnjega, kakor samega sebe!

DOPISI.

Iz goriške okolice, 1. sept. — Ne le vsa evropska visoka diplomatija, tudi naši domači kmečki diplomati se skrbno pečajo z ercegovinsko vstajo.

Velik razloček je med prostim kmetom i pa državniaki temeljito izučeni na visocih šolah. Kmet še nekoliko živi v dobri misli, da visoko izobraženi možje se niso samo veliko učili, nego da so si tudi oblažili srce, da hočejo vselej pravico i poštenost spoštovati, ter se povsod potegovati za njo. Žalibog, da ni vselej tako!

Sedanja vstaja kristjanov zoper Turka je oster kamen poskušnje za naše nemške i ogrske državniaki. Leti Slovane črtijo, sliši se pa, da ljubijo kulturo. No! slovanski Jug je vstal za kulturo, i bje boj za osvobodjenje izpod morilnega turškega jarma, ki duši vsako kulturo; tedaj bi ga vsa pošena diplomatija morala podpirati, a močnejše sovraštvo do Slovanov, nego

ljubezen do kulture jej tega ne pripušča, ter se prijaznejše ozira na Turka nego na Slovana.

Sto medvedov! da naš kmet v tem vprašanju vso diplomatijo deva v žakelj. Ne um, pa srce ima bolj izobraženo, zato ima sočutje s trpečim bratom. Pri njem ni več vprašanja, je li prav i uže čas, Turka zapoditi iz Evrope nazaj v njegovo domačijo, v Azijo; le o tem je še beseda, kdo naj na Jugu kraljuje. Zato bo pa tudi vsaka vlada, ki bi zoper vstajo zatiranih kristjanov govorila za Turke, dobila pri ljudstvu neizbrisljivo „črno piko.“

Opirajo se že našim ljudem oči, oni dobro sprevidajo, da nekateri gospodje iz visocih šol so se bolj izučili streči samoljubju i zvijačno vselej vodo obračati na svoj mlin, nego poštenosti i blagočutju. To, da se zdi, kakor da bi se tudi avstrijsko-ogerska vlada obračala od krščenih Jugoslovancov i se prijaznejša kazala divjemu Turku, to tudi prostemu kmetu daja spoznati, kaj imamo Slovani tudi doma pričakovati od nje. Vse, kar se o tem govori i misli, ne sme se zapisati. To pa smem zapisati, da si bo zaupanje samo izpodkopavala tista vlada, ki bo zoper vstajo. Sad bo žela ob volitvah. Je li mogoče, da, kdor želi Slovanom v Ercegovini i Bosni turški jarem, da bi se Slovani v Avstriji drugače, bolje delal, jim kaj boljšega želel? Ne, ne! kdor onim želi tuj jarem, želi ga tudi nam. Prijatelji Turku tudi nas tlačijo pod tuji jarem tujega jezika, tujih šeg. Prijatelji Turku tudi v svobodnej i enakopravnej Avstriji nam Slovanom hočejo gospodovati po tuje. Zakaj naše gosposke, posebno sodnija, ki ima sveto nalogo delati pravico, še vedno slovenskega kmeta trpinči s tujim jezikom, katerega on ne razume? Je li to pravično? Kakor turškim kristjanom, dajale so se tudi nam obljube, zagotovila, pa izpolnjujejo se — razun malih izjem — še vedno po turški.

Če bi do sedaj še ne bili izgubili vse vere v pomoč od zgoraj, moramo jo zdaj, ko vidimo, da naši zoprniki so prijatelji celó Turku. Komur vera ne blaži srca, rad se strastim udá.

Ogled.

Avstrija. Domače zadeve avstrijske dajajo danes ogledniku prav malo opraviti.

Oj sijaj, sijaj solnčice
Na moje drobno srčice!
Vlani sem štela tolarčke,
Letos bom prala povojčke,
Oj sijaj itd.
Moj ljubi pa je šel v Rim
Zdaj pojdem še jaz za njim
Oj sijaj itd.

Ta pesem je prav narodna, slovanskemu duhu primerna, zato so jo pred dvema letoma prepevali od Berkinov tija po celem Krasu. Zdaj jo malo kedaj več slišim. Je še precej dolga, i refrain: Oj sijaj itd. se ponavlja. Je neka pritožba mlade žene, ktero je on zapustil. Popraševal sem otroke, kako jo pojejo, pa se sramujejo „gospodu“ povedati, ker je pesem malo „kvantarska“ (?). Pa pesem ta je čisto nedolžna.

Naprej! naprej, kedaj vendar pridemo do Vilenice. Nu, bo že: „Sancte Dominice, okoli dolinice, tam pri verzelji bodo evangeli!“ Stoj! štirivoglat kamen šterli pri dolini, kjer zakrožimo na desno pod „Veršiče“, a na kamenu je načerkano italijanski: „Per Grotta“, kakor da

Naj važniše, če smemo k Avstriji šteti tudi Ogersko, je to, da je cesar-kralj pričel v svojem gradu v Budi novoizvoljeni o g e r s k i z b o r. Prestolni govor našteva vse zadeve in potrebe, s kterimi boste imeli opraviti v sedanji in naslednjih sessijah zbornici ogerski. Uredba finančnih zadev je Translajtancem naj nujniša; brez cvenka ni življenja tudi na Ogorskem ne. Dalje polaga kralj zbornikom na srce reformo uprave in pravosodja, omenja novo pogodbo med Ogorskó in našimi deželami takraj Litave, — kajti 10letna doba, za ktero je bila storjena l. 1867. pogodba, gre h koncu. En sam stavek v prestolnem govoru cika po vnanji politiki, ktera tudi ne spada prav za prav pred ogerski zbor, ampak pred delegaciji, ki se imate tudi še ta mesec pričeti. In oni stavek zadeva vstajo na Turškem. Kralj se nadeja, da se mir oohrani, saj da je Avstrija vsem družim državam prijateljica in one njej tudi.

Hrvaški zbor v Zagrebu je vendar nekaj omenil v svoji adresi tudi vstajo unkraj meje. Mankanec se je poslanstvu odpovedal.

Na P e m s k e m bodo volitve v prvi polovici meseca oktobra. Praznih (po nevstopu prejšnjih izvoljencev) je 31 mest. Mladočehi bodo spet po svoji navadi nagajali.

Zunanje države. Kaj je vsa notranja politika proti vnanji!? Hercegovina in Bosna — to je zdaj središče vsega sveta. Ali, kakor so nam in čitateljem novice z bojišča naj zanimivše, tako je poročanje o dogodbah ondašnjih naj težavniše. Vesti, kterih po časnikih vse mrgoli, so podobne gostemu gozdu, v kterem se človek skor ne more razvedovati. Kar se tiče občne evropske politike gledé na jugosl. vstajo in pa „nebodijetrebá“ — diplomatijo — velikih evropskih držav, mislimo, da se dá sedanja situacija kratko in točno izraziti s tem, da, bolj ko se državniaki silijo vstajo zadušiti in ohraniti mir, bolj „jutrovo vprašanje“ raste, čedalje bolj se sliši rožljanje orožja. Stari rek: „Si vis pacem, para bellum“ sprevrgel se je našim diplomatom

ima kazati pot samo Italijanom. Kak trd Nemec bi čital one besede: „Bér' krota!“ a jaz sem se jadir nad tem napisom, i bi bil v sveti jezi kamen razbil, pa sem se spremislil ter rekel vodniku: Dajte napisati vendar: „Vilenica“, in sicer zgoraj nad italijansko „krota“. Morda bode g. Muha to dobroto storil, ter s tem pokazal, da tukaj prebivajo Slovenci. Zavijemo jo torej proti Vilenici po poti, ki so jo kmetje sezanskega okraja na raboto dodelali, ko je leta 1818 sam cesar Frančišek se svojo suprugo cesarico Karolino Augusto, Vilenico obiskal. Knjiga pravi (Löwenthal Gesch. v. Triest): Die Grotte war glänzend beleuchtet (Vilenica je bila sijajno razsvitljena); stari kmetje, ki so tam bili o tej priliki, pa drugače govoré: Po jami so bile nastavljene skledice z lojem za svečavo, pa je strašno smrdelo. Cesarica je komaj na vhod prišla, pa je uže šla ven, ker jej je slabo prihajalo, a cesar je šel malo bolj noter, pa ko je ven prišel je neki rekel: „Jama je jama, hudičeva luknja!“ Tako kmetje pravijo, če je to res; ne vem, ker me ni bilo tam. (Dalje)

še kaka stara češnja-drobnica, ali kak brest malo više vzdigujeta, tam se pase med skalovjem blekovac i lipove staje se zelené v sredi spašnikov (gmajne) tija proti lepemu konjaku v Lipici, kjer se gleštajo najlepši konji na državne stroške. Pa ne smemo gledati v daljavo, temuč kam noge stavimo, da si nosa ne razbijemo kajti:

Le trdo grušče tu pod škornjo škarka,

Tik skale skala i pri drki drka,

Kak grm čepi, tam brinj pa trn, robida,

Ki v burji žvižga kraj režečga zida.

Kraška poezija, kaj ne? Srečali smo otroke, ki so ravno gnali domu mršavo živinico, ki včasí rebra kaže primerno in v soglasji s tem krajem, kjer se pase. Nekateri so nesli butanice suhljadi, da jim mati vborno kosilice skuha ter gladno dušico priveže. Vendar so čvrsti, veseli in zdravi ti kmečki dečki, i kaj radi prepevajo. Narodne pesmice se pa vendar zmiraj bolj zgublajo, le redko kje se kakšna mična ališi, kakor ta:

Vlani sem plela majeron,

Letos pa še kopriv ne bom:

v: „Si vis bellum, para pacem“. Oni menijo, da Bog zna, kako modrost so si umislili, ko so sklenili poslati konsule-pooblaščenca v Mostar v posvet, kako bi bilo mogoče vstajnike premotiti, da bi se pomirili ter se s praznimi turškimi obljubami zadovoljili. Skor gotovo je, da vstajniki sklepov in ponudeb konsulske konferencije, ki je imela biti 31. avg. t. l.,*) ne sprejmejo. In tu ima za zdaj diplomatska modrost svoj konec. Konferencije v Mostaru (glavnem hercegovinskem mestu na reki Neretvi) se imajo vdeležiti poslanci vseh glavnih evropskih vlad (Avstrije, Nemčije, Rusije, Francije, Anglije in Turčije) samo nesrečni vporniki nimajo glasu v tem nje zadevajočem zboru. Več, ko kolikor toliko sebične velike vlade se svojo skrivnostno-zvito politiko, mikate nas dve državi, ki ste vpornikom prijazni in sosedi, Srbija in Črnagora in njuna kneza Milan pa Nikita. Na Srbskem vse vre; vse je pripravljeno za boj, samo mora evropske diplomatije tlačiti kneza in vladu. Ravno kar se je ustanovilo novo ministerstvo, kteremu duša bode razumni Ristič, minister za zunanje. (Drugi ministri so: Stevča, Gruič, Mihaljovič, Nikolič, Iovanovič, Boskovič). Skupščina v Kragujevac-u čaka, da bi jej knez jezik razvezal, ali prav tega se Milan nekako boji, ker vé, da zborniki brž bojni krik zaženejo. S tem pa njega in deželo v zadrego pripravijo — pri velikih evropskih vladah. Sicer pa si stojé Srbi in Turci že nasproti in se pisano gledajo ob mejni reki Drini. — Nerazumljivo je, kar časniki, n. pr. „Politische Correspondenz“, poročajo o Nikiti Črnogorskem. Očita se mu, da dela politiko na dve strani. Po eni strani se neki pogaja s Turkom (!) in obeta mu, da ostane neutralen, ako mu Sultan Črnogorsko prizna za neodvisno, suvereno državo, pa mu tudi še kaj svetá — Hercegovinskega menda — prepusti; po drugi strani pa podpira skrivši vpornike, in knezov oče sam je med njimi. Očitno se kaže, da tudi Avstrija, kar je nekaj časa, ni več tako prijazna Črnogorcem. — V Kosierovem so imeli v nedeljo, 29. avg., načelniki vstavaški posvet; kaj so sklenili, se še ne vé. — Toliko o jugoslov. zadevah sploh. Nejasne politike opis, ki smo ga tu podali, naj dodamo še nekaj nadrobnih vesti, ktere — če so resnične — niso nič kaj vesele. Znabiti pa, da izvirajo iz nečistih virov. Ljubobratič je izginil; novi občni poveljnik vstajnikom je Juri Filipovič, Hercegovinec, medicinar. V Trebinje so Turki 29. avg. od zunaj predrli in posadko pomnožili; oblegovalci se jim niso vstavljali. Cesta iz Dobrovnika v Trebinje je Turkom odprta. Samostan Duzi (Monastir) so v ponedeljek Turki vzeli; vporniki so se v gore umaknili. Slovenec Hubmayer je 29. avg. padel ali je vjet; tako tudi dopisnik „Nar. listov“ čeških. — Umrl je znani turški konsul v Dobrovniku, Persič.

Na Španskem so Karlisti važno trdnjavo v Kataloniji Seo d' Urgel res izgubili; prisiljeni so bili podati se zavoljo pomanjkanja vode.

Veliko nemških katoličanov je

*) Ni je bilo tisti dan. Vr.

hotelo iti na božjo pot v Lourdes na Francosko. Francozi bi jih bili — katoličani katoličane — prijazno sprejeli. Ali kaj si umislijo Bismarkovci, kterim je bilo to romanje nevarna „demonstracija“? Podpihali so nekaj liberalnih francoskih časnikov, da naj vpijejo in trobijo zoper Nemce, češ da utegnejo nastati homatije, če pridejo trume Nemcev na Francosko itd. Kako bo zdaj z romanjem, ne vemo še.

Paderbornskemu škofu Martinu je pruska vlada vzela državljanstvo, ker je ušel, kakor je znano, iz mesta kamor je bil pregnan, — ako ravno je odšel beg pismeno opreivil.

Najnovejše vesti z bojšča.

Hubmayr doprinaša čudovite, predrzne junaške čine. Iz prve nevarnosti, (hotel se je nekega trdnjavskega stolpa polastiti), je sicer ušel, pozneje pa Turkom v pest prišel. Nadejamo se, da je še živ. — Dopisnik čeških „Nar. listov“, Havlasa, je prišel ranjen v Dobrovnik. Ljubobratič, čigar nenazočnost v glavnem stanu je bila nekako sumljiva, prikazal se je čez 4 dni spet. Šel je bil menda v Cetinje na posvet. Zdaj je prevzel vnovič više poveljstvo. — Težišče vstajniško je zdaj v Zubcih. Duzi Monastir je znamenita zguba za vpornike. Tam je bil njihov glavni stan. Da so se pred Trebinjem oblegovalci pustili oblegovati in da so zunanje Turke brez boja pustili v mesto — to ni še razjasneno do zdaj. Vstajniki mislijo neki še ta teden lotiti se vnovič obleganja Trebinja. Najnovejša sporočila od 1—2 t. m. so spet vstajnikom ugodniša; vzeli so 4 trdnjave ob reki Limi. Napadli so tudi mesto Kasaba; zgube na obeh straneh. V neki bitvi na prostem so vstajniki dobro potolkli Turke; 200 mrtvih so imeli Turci.

Novo srbsko ministerstvo (Ristič-Gruič) so vporniki z veseljem pozdravili; zdaj se zanašajo za gotovo, da jim pridejo Srbi na pomoč. Srbski skupščini je došlo 200 telegramov zahtevajočih vojsko. „Omladina“ je upravila 31. avg. zvečer kn. Milanu bakljado, ker je zadovoljna z novim ministerstvom, misleč, da bodo ministri za vojsko. Turki so pridrli 2. sept. čez srbsko mejo pri gori Stolac-u, umorili nekaj ljudi v vasi Javora in odgnali mnogo živine.

Črnogorska politika je vendar le poštena pa previdna na vse strani.

Razne vesti.

— „Službeni reglement ali službeni pravilnik za c. kr. vojsko. Del. I. Poslovenil s pomočjo c. k. stotnika Andreja Komela — Ignacij Robas, narednik c. k. 7. peš-polka bar. Maroičič-a. — 1875. Natism. tisk. družbe sv. Mohora v Celovcu.“ — To je spet lična knjižica, ki nam jo je ravno kar priskrbel vrlí naš rojak, g. stotnik Komel. To pot mu niso menda opravila pripustila da bi bil vse težavno delo sam dovršil; prestavljal je „reglement“ pod njegovim vodstvom g. Robas. In to je lepó, da si je gosp. K. v spisovanji vojaških bukev odgojil že naslednika. „Reglement“ je vojaški zakonik, vojaško sv. pismo, kakor bi rekel kak šaljivec. Iz tega pa lahko posnamemo, kako važno je to,

da ima vsak slovensk vojak v svojem jeziku pri sebi ta izvrstni pravilnik. Oh, da bi vsak stanenacega imel — pa se ga tudi tako strogo držal, kakor vojak svojega. — Pravilnik obsega XV oddelkov; vsak oddelek razpada na več toččk (§§) n. pr.: prisega, poklic in dolžnosti voj. stanu; o bogaboječnosti, o moralnosti t. j. lepi obnašaji, o vedenji in obnašanji, enodušje in sloga itd. itd. — XV. oddelek obsega slavnoznane vojne člene („Kriegsartikel“). — Ne samo za vojake, ampak za vsacega kolikaj izobraženega državljana je zanimiva ta knjiga. Torej bodi vsem živo priporočena. En iztis stane v tiskarni družbe sv. Moh. 35 soldov. Slišimo, da je že tudi II. del dovršen in voj. ministerstvu za potrditev predložen. Potem bodo imeli naši vojaki vse potrebne učne knjige v maternem jeziku. — Tehnični izrazi so v „reglementu“ zraven slovenskih tudi nemški, kar je prav praktično, ker je uradni jezik v armadi nemški.

— Šola za vezenje (štikanje) na Dunaji. Ministerstvo za kupč. zadeve je napravilo lansko leto na Dunaji posebno višo žensko šolo za umetno vezenje v ta namen, da bi se v njej izučevale vezilje, ki bi znale vezti po zapovedih umetnijskih. Vspeh prvega leta je sijajen.

Za to leto ni sprejetih ko samih 30 učenk; vis. ministerstvo pa je pridržalo eno mesto v tej učilnici do polovice septembra t. l. za eno učenko iz naše Goriške dežele. Pogoj sprejemni so ti-le:

1.) Prosilka mora biti čez 14 let stara; mora dokazati, da je ljudsko šolo z dobrim uspehom dognala; 3.) treba, da že precej ročno vezti zna; 4.) da zna s prosto roko risati. — Poslednjo zahtevo šolsko ravnateljstvo tudi lahko spregleda; v tem primerljeji se začne učenka še le na Dunaji učiti risati. — Čas, oglašiti se za sprejem v omenjeno šolo, je do 10. sept. t. l. Kdor hoče kaj več izvedeti o uravnavi te šole, naj gre k tukajšnji kupč. in obrtnijski zbornici. — V prošnji se mora tudi povedati, ali ima prosilka s čem vzdržavati se na Dunaji. — (To je dala razglasiti kupčijska in obrtnijska zbornica Goriška 26. avg. 1875.)

— Nova silno važna iznajdba se obeta svetu z mašino, ki jo je iznašel jezuit P. Martin Egger, da bode elektromagnetizem nadomestoval vodni sopar, ki zdaj goni vozove po železnicah, parobrode itd. Ta mož je tuhtal to reč skozi 15 let, in iztuhtal jo je tako dobro, da Dunajska akademija za znanosti in umetnosti je veliko vrednost te iznajdbe s tem pripoznala, da je iznajdeniku znamenito podporo za to dala, da popolnoma more dovršiti svoj elektrometer, ki se bo poslal v prihodnjo razstavo v Filadelfijo. Ako se posreči gosp. Egger-ju, prav praktično osnovati to mašino, v kateri bosta le elektrika in pa magnetizem svojo neizmerno moč razvijala, ne bode treba ne drv, ne premoga, ne vode, iz katerih se zdaj dela par (sopar). Gospod Egger je Tirolec, še mlad mož (43 let star), od leta 1852 jezuit, od leta 1866 duhoven, ter je zdaj profesor matematike in fizike na privatni gimnaziji v Mariascheinu na Českem. („Nov.“)

— Sv. Jeronim naš rojak. Veleučeni kanonik ostrogonski na Ogerskem, g. dr. Danko je dokazal, da je preslavni svetnik, in cerkveni oče in najizvrstnejši tolmačitelj sv. pisma, sv. Jeronim, rojen bil l. 331. v Strigovi v Medji-

murji blizo Ljutomera. Strigova je bila tedaj rimsko-panonsko mesto in sedež škofa. Leta 380. so mesto razdrli divji Goti. Sedaj je ondi cerkva na čast sv. Jeronimu pred 300 leti postavljena. (Sl. G.)

— *Mali prirodoepis s podobami* za narodne ali ljudske šole in za prvi poduk na višjih dekliških šolah. Spisal dr. Netoliczka. Poslovenil J. Lapajue. Tako se glasi knjiga 119 strani broječa in pri Buschaku v Brnu založena in tiskana. Knjiga je vredna, da se povsod v narodnih dotičnih šolah uvede. Škoda, da ima toliko tiskovnih pogreškov. Cena 60 kr.

— *Na Turškem ali na Kranjskem?* Berite, kar pišejo „Novice:“ S strašansko hitrico je tiščal c. kr. deželni predsednik, vitez Widmann, na odstavo gosp. Jožefa Lesjaka, fajmoštra Sodraškega, ki je bil zarad razžaljenja Nj. Veličanstva in podhujskovanja v neki pridigi od Novomeške sodnije obsojen na 3 mesece ječe, pa je presvitlega cesarja prosil pomiloščenja, katero so mu blagi vladar res tudi 12. dne u. m. dodelili, sodnijsko kaznen 3 mesecev ječe premeniši v 8dnevni zapor in odpustivši mu vse postavne kazenske posledice, po katerih bi bil fajmošter zgubil tudi faro. Al pl. Fladung, takrat še okrajni glavar Kočevski, zdaj Ljubljanski, je fajmoštra 2 dni propred brez ozira na to, da z Dunaja ni še prišla rešitev cesarjeva, na ukaz c. k. deželnega predsednika vit. Widmanna odstavil službe, vzel mu cerkvene zapisnike in vstavil dohodke; — 4 dni pozneje, to je, 16. dne u. m., pa je vrh tega vitez Widmann, po znani njegovi „energiji“ začasnemu škofovemu namestniku, gosp. Zupanu, naložil še 100 gold. kazni zato, ker, držeč se cerkvenih pravil, se je branil pred sklepom Njegovega Veličanstva odstaviti fajmoštra Lesjaka. Ker je vsemu svetu znano, kako večkrat v uradnih viših in nižih cesarskih gosposk važni akti dolgo čakajo rešitve, se je navedeni hitrici, s katero je postopal c. kr. deželni predsednik proti duhovnu, tem bolj čuditi, ker ni mogel vedeti, kaj bodo presvitli cesar skleniti blagovolili o prošnji zatoženčevi. Zdaj je vitez Widmann videl, da proti fajmoštru Lesjaku je „seiner Liebe Mühe umsonst“ bila, in da je dobil dober „merk's“, naj cesarski služabniki vselej čakajo sklepov presvitle krone!

Domače stvari.

(Nj. eksc. preč, knez-nadškof Andrej Gollmayr) so se odpeljali preteklo noč (2/9) v Ljubljano posvetit (5. t. m.) ondašnjega kn. škofa, preč. Ivana Krizost. dr. Pogačar-ja. Mudili se bodo na Kranjskem kakih 8 dni. Na rojstvo D. M., 8. t. m., bodo maševali na Brezji.

(Duhovske spremembe.) C. g. Martin Pervanje, vikar v Stržišči, gre za vik. v Idrijo pri Bači; — g. Ant. Lazar, vik. v Oblokah, za provizorja v Ravne.

(Poslavljenje.) Vrlemu našemu c. k. okrožne sodnije svetovalcu in dež. odborniku, g. Ant. Gorjupu, so presvetli cesar v priznanje njegovega dolzega, zvestega in odličnega službovanja podelili „naslov in značaj svetovalca više deželne sodnije“. — Trgovca Edvard Cohn je pa postal „cesarski svetovalec.“

(Almanacco e guida scematica della città e provincia di Gorizia per l'anno 1876) t. j.

adresna knjiga (Adressenbuch) za naše mesto in za Goriško prišla je te dni (v prvo pri nas) na svetlo. Prav potreben je bil tak pregled vseh in vsakošnih oblastnih in županijskih in šolskega osebja, kupcev in obrtnikov, novih mēr in utež, vsakošnih voznijskih tarif in sploh vsega, česar domačin in tujec na Goriškem potrebuje. Da je tu pa tam še pomanjkljiva ta „guida“, to ni moglo skor drugače biti pri prvem uredovanju. Cena knjigi je 60 soldov.

(Novo mašo) bo imel v nedeljo 5. t. m. v Št. Andreži g. Ant. Carl, iz Idrije doma, pa v našo nadškofijo sprejet.

(Za razstavo učnih pripomočkov), ki bo prih. mesec v Gorici, oglasilo se je 46 razstavcev.

(Huda nevihta) je bila pretekli ponedeljek (30/s) v Gorici in po njeni okolici. Tako debele toče nismo videli nikdar pri nas, kakor tisti dan opoldne. Ni bila okrogla, ampak robata in ploščata. Hvala Bogu, da je le 1—2 minuti padala; vendar pa je zlasti v Podgori in Stračicah precej škode storila. — Popoldne pa je vihar vinogradom zelo škodil. Dežja je bilo toliko, da se je po hudi vročini zemlja dobro napojila in pa zrak razhladil.

(V deželni. Goriško-Ist. zavodu za gluhozeme) je bila konecletna preskušnja 1. sept. Udeležilo se je je prav obilno poslušalcev. Je pa tudi res mikavno in ginljivo, kar se pri taki preskušnji vidi in sliši. — V 3 razredih je bilo 45 dečkov in 17 deklic. V nedeljski šoli 8 učencev in 3 deklice; skupaj 73 vzrejanecv in vzrejanek.

(Iz kmetijske šole.) Gosp. F. Kuralt je dobil od c. kr. kmetijskega ministerstva denarno podporo, da potuje po Nemškem, posebno po Virtemberškem, Bavarskem in da obišče slavni zavod in sadjerejsko učilnico izvrstnega, po celem Evropi slovečega pomologa dr. Lucasa v Reutlingen-u. G. Kuralt bo popisal vsa žlahna ptuja sadna plemena v knjigi „Umni sadjerejec“, ktero bo natisnila slavna družba sv. Mohorja, kar bo veliko koristilo in pripomoglo k povzdigi sadjereje po slov. deželah.

G. F. Povše je potoval po Gorenjskem, in pregledoval govejo živino, da sporoči potem o plemenih in njihovi vrednosti slav. c. kr. kmetijskemu ministerstvu. Ta ali prih. mesec pojde v Tominske okraje: v Tomin, Cerkljevo in Bovec, kakor tudi v Kanal in v Šežano.

Preuravnana kmetijska šola (niža) se bode začela še le z oktobrom.

(Za Bosenske in Hercegovinske vdove in sirote), ki v Avstriji pomoči iščejo (— samo čez Hrvaško mejo je prestopilo na Avstrijska tla z živino vred čez 29 tisuč begunov) — so nadalje darovali: P. n. gg. Ant. Flander, vikar na Serpenici, 5 gld.; Andr. Leban, vik. v Soči, 5 gld.; Peter Kobal, farni adm. v Bovecu, 5 gld.; Fr. Smrekar, vik. v Logu, 3 gold.; Fr. Ceket, vikar v Cez-Soči, 3 gold.; Iv. Kurinčič koop. na Serpenici, 2 gold. Mart. Leskovec, kapl. v Bovecu, 2 gld.

Razpis učiteljskih služeb.

V sežanskem šolsk. okraju se razpisujejo s tem učiteljske službe: V šolski

občini II. vrste v Sežani mesto družega učitelja; v š. občinah III. vrste (enorazrednic) v Kostanjevici, v Št. Polaji in v Rodiku, in IV. vrste v Repentabru. Dohodki teh služeb so določeni v š. š. 22. 30 in 33. dež. šolske postave 10. marcija 1870.

Prosilci naj vložijo prošnje previde z dokazom učiteljske sposobnosti in dosedanjega službovanja naj dalje do 30. septembra 1875 pri dotičnih krajnih š. svetih. Prosilci, ki ne služijo v tem okraju, naj vložijo prošnje po njim predstavljenih šolskih oblastih.

C. k. okrajno šolsko svetovalstvo
v SEŽANI, 25. avgusta 1875.

Borsni kurzi na Dunaji 3. sept.

Enotni drž. dolg v papirju	70	95
„ „ „ v srebru	74	20
Drž. posojilo leta 1860	112	20
Akcije narodne banke	933	—
Kreditne akcije	217	20
London	111	35
Napoleon d'oro	8	91
Cekini	5	28
Adžjo srebra	101	20

OGLAS.

Starši pozor!

S 16. oktobrom začne tukajšna c. k. pripravljavnica svoje drugo šolsko leto. Kakor znano, je namen te šole, prevelikemu pomanjkanju ljudskih učiteljev v okoliščini priti. Do sedaj je moral vsak, kdor je hotel stopiti v učiteljsko izobraževališče, naj manj spodnjo gimnazijo ali realno dovršiti, zdaj ni tega več treba, ampak popolno zadostuje, da enoletno to pripravljavnico z dobrim vspehom obiskuje in po prestanem sprejemnem izpitu se sprejme v izobraževališče. Pogoji za sprejem v pripravnico so: 1. dovršeno 14. leto; 2. telesna sposobnost in npravna nepokvarjenost. 3. odpustno spričevalo ljudske ali meščanske šole. Sprejemajo se dečki in deklice in sicer vsak dan od današnjega dne začeni do 16. oktobra ustmeno in pismeno pri podpisnem voditeljstvu. Pridni učenci dobé 50 gl. državne stipendije. Ta šola ni namenjena le za okoličane, ampak ravno tako za Krašovce in Vipavce in sploh za vsacega, kdor se hoče oglasiti. Želeti bi tedaj bilo, da bi se mnogo mladine vdeležilo.

Na Proseku, 17. avgusta 1875.

Voditeljstvo c. k. pripravljavnice.